



До г-н Вежди Рашидов,  
Министър на културата  
на Република България

20.09.2012 г.  
София

**Относно:** *Проектозакон за промени в Закона за културното наследство*

Уважаеми г-н Рашидов,

Асоциацията на реставраторите в България (АРБ) приветства инициативата на Министерството на културата (МК) за промени в Закона за културното наследство (ЗКН). АРБ оценява положените усилия на специалистите в МК за усъвършенствана на законовата рамка при опазване на културното наследство. Ние се запознахме с публикувания текст на проектозакона и констатирахме някои важни пропуски, които сме коментирали със специалистите в МК от дълго време, и които са от много голямо значение за предотвратяването на сериозни грешки при опазване на културното наследство. Заедно с това отчитаме, че някои от новите предложения ще имат изключително вреден ефект върху процесите на опазване на културните ценности.

По-долу Ви излагаме нашите конкретни предложения за допълнения и промени в проектозакона за изменение на ЗКН, допълнени с детайлна мотивация.

Становището на АРБ е, че в Чл. 163 трябва да отпаднат допълненията, направени от МК: „*както и адаптацията*” и „*както и използването и приспособяването на културните ценности за нуждите на обществото*”. „*Адаптацията*” не е „системен процес от дейности, които целят предотвратяване на разрушаването, стабилизация на състоянието им, улесняване на тяхното възприемане и оценка при максимално запазване на автентичността им”. „*Използването и приспособяването на културните ценности за нуждите на обществото*” не е част от консервационно-реставрационния процес. То би могло да бъде част от политиката за опазване, но не е елемент от консервацията и реставрацията. Категорично настояваме тези допълнения да отпаднат. Въмъкването им означава недвусмислено подмяна на същината и принципите на консервация и реставрация. Това е пълно противоречие с утвърдените международни принципи и терминология.

Предлагаме също следните важни промени в чл.164:

В ал. (1) да отпадне „*както и адаптацията на недвижими културни ценности*” поради изложените по-горе мотиви.

В ал. (2) т.1 текстът да стане: „Специалност в областта на консервацията и реставрацията, придобита след минимум пълен петгодишен курс. След допълнителен три години професионален опит, регистрираните придобиват пълна правоспособност, която им позволява да ръководят колективи, консервационно-реставрационни проекти, ателиета и лаборатории. Вписаните без пълна правоспособност могат да работят самостоятелно в музеи, галерии, реставрационни центрове, реставрационни колективи и др. без да ръководят ателиета, лаборатории и консервационно-реставрационни проекти.”

**Мотиви за предложението:**

За упражняването на комплексната дейност „консервация и реставрация” е необходима съответната компетентност. Тази компетентност, съгласно редица международни документи, може да бъде гарантирана първо с подходящо образование. Несъобразяването с тези изисквания е предпоставка за практикуване на консервация и реставрация от некомпетентни лица, което представлява огромен риск за съдбата на културните ценности. Изискванията за това образование са определени от десетилетия и са формулирани много международни документи, най-важните сред които са цитирани по-долу:

1. Един от най-важните документи е свързан с намерението на Съвета на Европа за регулиране на принципите на упражняването на професията и определяне на стандартите за образование по консервация и реставрация, основан на Болонската декларация за образованието в Европа и в съответствие с Европейската квалификационна рамка / European Qualification Framework EQF. Документът е разработен съвместно от ECCO, ENCoRE и ICCROM - International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property.
2. Приложено Ви изпращаме копие от публикацията.
3. Професионалните насоки / Professional guidelines на ECCO – Европейската конфедерация на реставраторите (<http://www.ecco-eu.org/about-e.c.c.o./professional-guidelines.html>).
4. Съвместният документ на Е.С.С.О – ENCoRE- Европейската мрежа за образование по консервация и реставрация (<http://encore-edu.org/ENCoRE-documents/ECCO-ENCoRE.pdf>).

Понастоящем реставраторите с магистърска степен, придобита след пълен петгодишен курс, не могат да бъдат регистрирани, а изискванията на музеите и галериите за да бъдат назначени, са да бъдат вписани в регистъра. От друга страна те не могат да бъдат вписани без да имат практика. Това, както и традициите в световните музеи и галерии, е и причината да направим допълнението в т. 1 на ал. (2).

Настояваме да отпадне Ал. (2) т. 3. **Мотиви:** Текстът фактически обезсмисля Чл. 164 ал. (2), т. 1. Този текст дава възможност на лица без необходимото образование и професионална компетентност за упражняват консервация и реставрация, което крие огромни рискове за съдбата на културните ценности. Текстът е в противоречие и нарушение на Закона за висшето образование, Чл. 43, ал. (3) и Чл. 66, ал. (4).

С уважение:

Стефан Белишки,  
Председател на АРБ